Згодом
Стівен Кінг

Джеймі – в усьому звичайний хлопчик зі звичайної неповної сім'ї, крім одного. Він бачить мертвих і може розмовляти з ними. До того ж покійники мусять завжди чесно відповідати на його запитання. Мама наказувала нікому не розповідати про цю моторошну здібність, проте зберегти таємницю не вдалося. Відчайдушна детективка, мамина подруга, планує розкрити справу зловісного нью-йоркського терориста з допомогою хлопчика. Убивця вже відійшов у засвіти, а його бомба цокає десь у місті й ось-ось збере кривавий урожай. Джеймі може дізнатися, де він її заховав. Але цей мрець не схожий на інших…

Обережно! Ненормативна лексика!

Стівен Кінг

Згодом

© Stephen King, 2021

© Depositphotos.com / DmitryPoch, grandfailure, обкладинка, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2021

* * *

Для Кріса Лоттса

Завтрашніх днів не так уже й багато.

Майкл Лендон

Я не люблю починати з вибачень (напевно ж, е правило, за яким заборонено це робити, типу «ніколи не закінчуй речення займенником»), але, прочитавши понад тридцять сторінок написаного, відчуваю, що змушений перепросити. За одне слово, яким я зловживаю. Від матері я часто чув слова з трьох і п'яти літер, вживав їх з молодшого шкільного віку (самі побачите), однак це слово складається з шести. «Згодом» – «згодом, у майбутньому», «згодом я дізнався» та «тільки згодом я збагнув». Я розумію, що це повтори, але

вибору не було, бо моя історія починається з того віку, коли я ще вірив у Санта-Клауса й Зубну фею (хоча вже в шість років закралися сумніви). Зараз мені двадцять два, а це вже «згодом», правда ж? Мабуть, коли буде за сорок – звісно, якщо доживу, – я озирнуся на все, що, як мені здавалося, розумів у двадцять два, і збагну, що багато чого абсолютно не доганяв. Завжди бувае згодом, тепер я це знаю. Принаймні доки не помремо. Тоді вже, напевно, все стане «раніше».

Мене звати Джеймі Конклін. Колись давно я намалював індичку до Дня подяки, яка мені самому здавалася офігенною. Але іноді правда занадто хрінова.

Я думаю, що в цій історії багато жаху. Зацініть і ви.

1

Я повертався додому з мамою. Вона тримала мене за руку. В другій руці я стискав свою індичку, ту, яку ми малювали в першому класі за тиждень до Дня подяки. Я так пишався своею, що ледь із трусів не вистрибував. Як ми їх робили? Розумієте, треба було покласти долоню на шмат кольорового картону та обвести олівцем. Так виходили хвіст і тіло. А вже з головою треба було поморочитися самому.

Я показав свою індичку мамі, і вона така: ага-ага-ага, так-так-так, суперово. Але я сумніваюся, що вона іі бачила взагалі. Певно, була вся в думках про ще одну книжку, яку намагалася продати. «Впарити продукт», як вона це називала. Розумієте, мама була літературною агенткою. Раніше цією роботою займався іі брат, мій дядько Гаррі, але за рік до тих подій, про які я вам розповідаю, мама перебрала на себе його бізнес. Це довга історія і трохи обломна.

Я сказав:

– Раніше я малював «зеленим лісовим», бо це мій улюблений колір. Але ж ти знаеш, правда?

Ми вже майже підійшли до нашого будинку. До нього від школи було лише три квартали.

Вона така: ага-ага-ага. А ще:

– Синку, як прийдемо додому, ти пограйся чи подивися «Барні й магічний шкільний автобус». Мені треба зробити мільйон дзвінків.

Тут уже настала моя черга ага-ага-агакати, за що я заробив легенького стусана в плече і усмішку. Я дуже любив, коли завдяки мені мама всміхалася, бо навіть у шість років розумів, що вона сприймае світ дуже серйозно. Згодом я дізнався, що частково причина була в мені. Вона думала, що в неі росте ненормальна дитина. А того дня, про який я вам розказую, вона чітко вирішила, що я не божевільний. Це з одного боку полегшення, а з другого – ні.

– Ні з ким про це не говори, – наказала вона мені пізніше того дня. – Тільки зі мною. А може, синку, навіть зі мною не говори. Домовились?

Я погодився. Коли ти малий і перед тобою твоя мама, ти погоджуешся з усім. Якщо, звісно, вона не каже, що пора спати. Чи доідати броколі.

Ми підійшли до нашого будинку, ліфт досі стояв поламаний. Можна було б сказати, що все склалося б інакше, якби він працював. Але я так не думаю. Я думаю, що коли люди кажуть, наче життя сповнене рішень, які ми приймаемо, і доріг, які обираемо, вони брешуть, як пси. Бо зрозумійте: сходи чи ліфт, виходити нам усе одно треба було на третьому поверсі. Коли в тебе тицяе палець вередливоі долі, усі дороги сходяться в одному місці, от що я думаю. Може, з віком я зміню думку, але сумніваюся.

– От блядський ліфт, – сказала мама. А потім: – Малий, ти цього не чув.

– Чого не чув? – спитав я, чим заробив ще одну усмішку. Скажу вам чесно, останню за той день.

Я запропонував ій понести сумку, в якій лежав незмінний рукопис, того дня великий, сторінок на п’ятсот, судячи з вигляду (якщо погода була гарна, мама завжди сиділа на лавці й читала, чекаючи, доки я вийду зі школи). Вона сказала:

– Мила пропозиція, але що я тобі часто повторюю?

– Свій життевий тягар кожен тягне сам, – відповів я.

– От саме так.

– Ріджис Томас? – запитав я.

– А хто ж іще? Старий добрий Ріджис, який оплачуе нашу комуналку.

– Про Роаноук?

– Усе-то ти знаеш, Джеймі.

Тут уже я пирхнув од сміху. Бо все, що писав старий добрий Ріджис, було про Роаноук. То був його життевий тягар, і він його тягнув.

Ми піднялися сходами на третій поверх, де в кінці коридору було дві квартири плюс наша. Наша була найшикарнішою. Біля дверей з номером 3А стояли містер і місіс Беркетти, і я одразу зрозумів: щось не так. Бо містер Беркетт смалив сигарету, а я ніколи не помічав за ним такого, та й у нашому будинку це було заборонено. У чоловіка очі були налиті кров’ю, а волосся несамовито стирчало сивими шпичаками. Я завжди звертався до нього «містере», але насправді він був професором Беркеттом, викладав щось розумне в Нью-Йоркському університі. Англійську та европейську літературу, як я дізнався згодом. Місіс Беркетт стояла в нічній сорочці, з босими ногами. Сорочка була дуже тонка. Крізь неі прозирало майже все іі добро.

– Марті, що сталося? – спитала мама.

Перш ніж він устиг відповісти, я показав йому свою індичку. Бо вигляд у нього був сумний, я хотів його підбадьорити, а ще тому, що я нею страшенно пишався.

– Дивіться, містере Беркетт! Я намалював індичку! Дивіться, місіс Беркетт!

Я підняв індичку і затулив нею своє обличчя, щоб показати місіс Беркетт. Не хотів, щоб вона думала, що я дивлюсь на іі добро.

Містер Беркетт не звернув уваги. Думаю, він мене навіть не чув.

– Тіе, у мене жахлива новина. Сьогодні вранці померла Мона.

Мама впустила сумку з рукописом собі під ноги й закрила рота долонею.

– О ні! Скажіть, що це неправда!

Він розплакався.

– Вона встала вночі, сказала, що хоче ковток води. Я знову заснув, а вранці вона лежала на дивані, натягнувши до підборіддя плед, тому я навшпиньки прокрався на кухню і поставив каву, бо думав, що пахощі розб-б-б… розбудять…

Продовжувати він не міг – голос надламався. Мама розкрила йому обійми й пригорнула так, як мене, коли я ранився, хоча містерові Беркетту було близько ста років (сімдесят чотири, як я дізнався згодом).

Саме тоді місіс Беркетт і озвалася до мене. Розчути, що вона каже, було важко, однак легше, ніж декого з них, бо все ж вона ще була достатньо «свіжою».

– Індички зеленими не бувають, – зауважила вона.

– Ну, моя зелена, – заперечив я.

Мама все ще обіймала містера Беркетта і неначе заколисувала. Голосу місіс Беркетт вони не почули, бо не могли, а мене не почули, бо займалися дорослими речами: мама втішала, містер Беркетт голосно ридав.

Містер Беркетт сказав:

– Я подзвонив докторові Аллену, він прийшов і сказав, що в неі, мабуть, був сульт. – Принаймні так мені почулося. Він так сильно плакав, що розібрати було важко. – Він зателефонував у похоронне бюро. Їі забрали. Не знаю, що я без неі робитиму.

– Якщо мій чоловік не схаменеться, він спалить твоій матері волосся сигаретою, – зауважила місіс Беркетт.

Звісно, так і було. Я вже відчував запах паленого волосся, наче в перукарні. Мама була занадто чемною, щоб говорити про це, але вона розтисла обійми, а потім забрала в нього сигарету, кинула на підлогу і

розтоптала. На мою думку, то був гидезний вчинок, так дико смітити, але я промовчав. Бо розумів, що ситуація особлива.

А ще я розумів: якщо розмовляти з місіс Беркетт далі, його це може налякати. І маму теж. Навіть мале дитя знає певні базові речі, якщо в нього з головою все гаразд. Треба казати «будь ласка», «дякую», не світити пісюном на людях, не плямкати і не розмовляти з покійниками, коли ті стоять поруч із живими, які ще тільки-тільки почали за ними сумувати. На свій захист я лише хочу сказати, що коли я її побачив, то не знав, що вона мертва. Згодом я вже краще навчився визначати різницю, але тоді я ще тільки вчився. У неї була прозора нічна сорочка, але не тіло. Мерці виглядають точнісінько так само, як і живі, за одним винятком: вони завжди в тому одязі, в якому померли.

А містер Беркетт тим часом переповідав, як усе сталося. Він розказував моїй матері, як сидів на підлозі біля канапи й тримав дружину за руку, доки не приїхав той дядько-лікар, а потім знову, доки не приїхав дядько з бюро ритуальних послуг, щоб її забрати. «Передав її в надійні руки» – так він сказав, хоча я не зрозумів, про що це, мама потім пояснила. І спочатку мені здалося, ніби він сказав «гримувальних послуг», тому я чомусь подумав про салон краси, може, через той запах, коли він припалив мамине волосся. Його плач уже був ущух, але тепер розгорівся з новою силою.

– Її персні зникли, – крізь сльози пожалівся він. – І обручка, і каблучка з тим великим діамантом. Я дивився на тумбочці біля її боку ліжка, куди вона їх кладе, коли втирає в руки той жахливо смердючий крем від артриту…

– Крем дійсно смердючий, – визнала місіс Беркетт. – Ланолін дістають з вивареної овечої вовни, але він справді допомагає.

Я кивнув, щоб показати: я розумію. Але нічого не сказав.

– …і на раковині у ванній, бо іноді вона їх там лишає… Я все обдивився.

– Вони знайдуться, – заспокоїла його мама. І тепер, коли волосся було в безпеці, знову обійняла містера Беркетта. – Знайдуться, Марті, за це не хвилюйтесь.

– Мені так її бракує! Мені вже її бракує!

Місіс Беркетт затулила обличчя долонею.

– Даю йому півтора місяця до того, як він запросить на обід Долорес Маговен.

Містер Беркетт ридав, а мама його по-своєму заспокоювала, як і мене, коли я розіб’ю коліно, або того єдиного разу, коли я хотів приготувати їй чашку чаю і вихлюпнув собі на руку окріп. Іншими словами, багато галасу, тому я скористався цією нагодою – але говорив тихо.

– Місіс Беркетт, де ваші персні? Ви знаєте?

Після смерті вони мусять казати тобі правду. Тоді, в шість років, я ще цього не знав; просто думав, що всі дорослі казали правду, байдуже, живі

вони чи мертві. Звісно, ще я тоді думав, що Золотоволоска існує насправді. Можете обізвати мене дурником. Принаймні я не вірив, що трое ведмежат розмовляють, як люди.

– На горішній полиці шафи в коридорі, – відповіла вона. – У глибині, за альбомами.

– А чому там? – поцікавився я, і мама якось дивно на мене подивилася. З її погляду я розмовляв з порожнім дверним проходом… хоча на той час вона вже знала, що я не зовсім такий, як інші діти. Після пригоди в Центральному парку (неприємної пригоди, але я до цього ще дійду) я чув, як вона казала по телефону комусь зі своїх друзів-редакторів, що я «чудний». Це мене до всирачки налякало, бо я подумав, що вона має на увазі «чудовисько».

– Ані найменшої гадки не маю, – відповіла місіс Беркетт. – Мабуть, на це вплинув інсульт. Мої думки вже потопали в крові.

Думки потопали в крові. Це я запам'ятав назавжди.

Мама спитала містера Беркетта, чи не хоче він зайти до нас на чашку чаю («або чогось міцнішого»), але він відмовився, бо збирався ще раз обнишпорити все в пошуках зниклих перснів дружини. Мама спитала, чи не принести йому китайської їжі, яку планувала замовити нам на вечерю, і він сказав, що «це було б чудово, дякую, Тіе».

Мама відповіла «де нада»[1 - Нема за що (ісп.). – Тут і далі прим. перекл.] (її улюблений вислів після «ага-ага-ага» і «так-так-так»), а потім сказала, що ми йому принесемо додому близько шостої вечора, якщо він не хоче повечеряти з нами у нас, бо ми запрошуємо. Він сказав «ні», хотів повечеряти вдома, але щоб ми поїли у нього. Тільки він сказав «у нас», так, наче місіс Беркетт була досі жива. А вона живою не була, хоч і стояла поряд.

– На той час ви вже знайдете її персні, – запевнила мама. І взяла мене за руку. – Ходімо, Джеймі. Побачимося з містером Беркеттом згодом, а зараз просто дамо йому побути наодинці.

Місіс Беркетт сказала:

– Індички не зелені, Джеймі, і взагалі це не схоже на індичку. Це схоже на чорнильну ляпку з пальцями, що з неї стирчать. Ти явно не Рембрандт.

Мерці мусять казати правду, і це добре, коли ти хочеш знати відповідь на якесь запитання, та я ж кажу, іноді правда – це відстій. Я вже хотів був на неї розсердитися, але тут вона заплакала, і я не зміг. Повернувшись до містера Беркетта, вона спитала:

– Хто ж тепер допомагатиме тобі заправляти пасок у петлю штанів на спині? Долорес Маговен? Якщо це станеться, я готова з усмішкою поцілувати свиню.

Вона поцілувала його в щоку… чи біля щоки, я не роздивився.

– Я любила тебе, Марті. І досі люблю.

Містер Беркетт підняв руку і почухав те місце, де його торкнулися ії губи, наче йому там засвербіло. Думаю, саме так він це відчув.

2

Отже, так, я бачу померлих. Скільки себе пам'ятаю, так завжди було. Але все не так, як у тому фільмі з Брюсом Віллісом. Це може бути цікаво, іноді бувае страшно (той, з Центрального парку), може бути геморно, але переважно так просто е. Як бути шульгою, чи вміти грати класичні музичні твори, коли тобі типу три роки, чи ранній Альцгеймер у тебе почнеться, як у мого дядька Гаррі, коли йому було всього сорок два роки. У шість років сорок два здавалися мені глибокою старістю, проте навіть тоді я розумів: це зарано, щоб геть забило памороки і ти забув, ким ти е. Чи як називаються різні речі – чомусь саме це мене завжди лякало найбільше, коли ми іздили навідати дядька Гаррі. Його думки не потопали в крові від розірваної кровоносної судини, та все одно вони потопали.

Ми з мамою подалися коридором далі, до квартири 3С, і мама відімкнула нам двері. Що забрало деякий час, бо на дверях було три замки. Вона казала, це та ціна, яку платиш за стильне життя. Ми мали шестикімнатну квартиру, вікна якоі виходили на Парк-авеню. Мама називала квартиру Палацом-на-Парк. Двічі на тиждень у нас бувала прибиральниця. Мамин «рендж-ровер» стояв у гаражі-паркінгу на Другій авеню, а іноді ми іздили до помешкання дядька Гаррі в Спіонку. Завдяки Ріджису Томасу та кільком іншим авторам (але найбільше – старому доброму Ріджису) ми жили на широку ногу. Так тривало недовго, однак до ціеі гнітючоі обставини я дуже скоро дійду. Озираючись у минуле, я іноді думаю, що мое життя було як роман Дікенса, тільки з матюками.

Мама кинула торбу з рукописом і свою сумочку на диван і сіла. Диван пердючо рипнув, що зазвичай викликало в нас напад сміху. Але не того дня.

– Боже, ну що за блядство, – зітхнула мама і одразу ж підняла руку жестом «стоп». – Ти…

– Нічого не чув, не-а, – підтвердив я.

– Добре. Треба купити собі комірець з електрошокером, який б'еться щоразу, коли я матюкаюся при тобі. Хоч так навчуся. – Вона випнула нижню губу і здмухнула з лоба гривку. – Мені ще двісті сторінок найсвіжішого Ріджиса прочитати…

– А цей як називаеться? – спитав я, знаючи, що в назві точно будуть слова «з Роаноука». Вони завжди там були.

– «Діва-примара з Роаноука». Один з його найкращих, багато се… багато поцілунків і обіймів.

Я наморщив носа.

– Вибач, малий, але жінкам подобається калатання серця і розпашілі стегна. – Вона кинула погляд на торбину з «Дівою-примарою з Роаноука», скріплену звичними шістьма-сімома гумками, одна з яких завжди ляскала і примушувала маму видавати найдобірніші матюки. Багатьма я й досі користуюся. – Мені вже нічого не хочеться, крім келиха вина. А може, й цілої пляшки. Мона Беркетт була знаменитою занозою в задниці, без неї йому насправді може бути й краще, але зараз він убитий. Дуже сильно сподіваюся, що в нього е родичі, бо ідея бути головною втішальницею мені якось не дуже.

– Вона його теж любила, – сказав я.

Мама якось дивно на мене глянула.

– Так? Ти думаеш?

– Я знаю. Вона сказала щось погане про мою індичку, а потім заплакала й поцілувала його в щоку.

– Джеймсе, ти це собі науявляв, – сказала мама, але без особливого ентузіазму.

На той час вона вже знала, я впевнений, що знала, однак дорослим важко дається віра. А чому? Я вам розкажу. Коли в дитинстві вони дізнаються, що Санта-Клаус – це фейк, Золотоволоска – не справжня дівчинка, а великодній кролик – це туфта (всього три приклади, я можу навести більше), все ускладнюється і вони перестають вірити в будь-що, чого не можуть побачити на власні очі.

– Не-а, не науявляв. Вона сказала, що не бути мені Рембрандтом. А хто це?

– Художник, – мама знову здмухнула гривку. Не знаю, чому вона іі не відрізала чи не носила іншоі зачіски. Бо вона могла, така була красива.

– Коли підемо вечеряти, не смій нічого казати містерові Беркетту про те, що тобі привиділося.

– Не скажу, – пообіцяв я. – Але вона права. Моя індичка – відстій.

І від цього мені стало дуже сумно.

Мабуть, мама це побачила, бо розкрила мені обійми.

– Синку, іди сюди.

Я підійшов і обійняв іі.

– Твоя індичка – красуня. Це найкрасивіша індичка, яку я бачила в житті. Я повішу іі на холодильник, і вона висітиме там вічно.

Я обійняв маму з усією своею силою і притулився лобом до ямки на іі плечі, щоб вдихати пахощі парфумів.

– Я люблю тебе, мам.

– І я тебе люблю, Джеймі, сильно-пресильно. А тепер іди пограйся чи подивись телик. Мені треба зробити кілька дзвінків, а потім замовлю китайську іжу.

– Добре. – Я вже рушив у бік своеі кімнати, та раптом зупинився. – Вона поклала своі персні на верхню полицю шафи в коридорі, за якимись альбомами.

Мама подивилася на мене, розтуливши від подиву рота.

– Навіщо?

– Я в неі спитав, вона сказала, що не знае. Сказала, що на той час іі думки вже потопали в крові.

– Господи, – прошепотіла мама і притулила долоню до горла.

– Придумай, як йому про це сказати, коли будемо істи китайське. Тоді він не розхвилюеться. А можна мені курку генерала Цо?

– Так, – кивнула вона. – І коричневий рис, не білий.

– Так-так-так, – відповів я і пішов гратися з лего. Я майстрував робота.

3

Квартира Беркеттів була меншою за нашу, але гарною. Після вечері, коли ми вже ласували печивом з передбаченням (мое повідомило, що «пір'іна в руці краща за пташку в небі», хоча для мене то була повна нісенітниця), мама спитала:

– Марті, а ви в шафах шукали? Я про персні.

– Чого б то вона ховала персні в шафу?

Цілком логічне запитання.

– Ну, якщо в неі був інсульт, вона могла мислити не дуже чітко.

Ми вечеряли за маленьким круглим столом у кухонному куточку. Місіс Беркетт сиділа на стільці за барною стійкою і енергійно закивала після цих маминих слів.

– Може, й подивлюся, – протягнув містер Беркетт, але досить-таки нерішучим тоном. – Та зараз я занадто втомлений і засмучений.

– Ви подивіться у спальні, коли руки дійдуть, – сказала мама. – А я буквально зараз гляну в коридорі. Після такоі порціі кисло-солодкоі свинини розтяжка піде мені тільки на користь.

Місіс Беркетт сказала:

– Вона до цього сама додумалася? Я й не знала, що вона така розумна.

Її голос уже став ледве чутним. Мине ще трохи часу, і я взагалі перестану її чути, бачитиму тільки, як рот ворушиться, наче вона за товстою шибкою. А невдовзі після цього вона зникне.

– Моя мама дуже розумна, – сказав я.

– Я й не заперечую, – відповів містер Беркетт. – Але якщо вона знайде ті персні в коридорній шафі, я з'їм свого капелюха.

Тієї ж миті мама вигукнула: «Знайшла!» – і повернулася з перснями на розкритій долоні простягнутої руки. Обручка була цілком звичайною, а от каблучка на заручини вражала розміром – ледь не завбільшки з очне яблуко. Справжній сліпучий діамант.

– Боже мій! – закричав містер Беркетт. – Як, заради всього святого?..

– Я помолилася святому Антоніеві, – сказала мама, але швидко кинула погляд у мій бік. І побіжно всміхнулася. – «Тоні, Тоні, поможи! Де загублене, підкажи!» І, як бачите, подіяло.

Я подумав, чи не запропонувати містерові Беркетту солі й перцю до капелюха, проте промовчав. Час для дотепів був невдалий. Та й мама завжди казала, що ніхто не любить людей, які корчать із себе найрозумніших.

4

Похорон відбувся через три дні. Для мене то була перша така подія, і цікава до того ж, але не сказав би, що розважальна. Принаймні мамі не довелося бути головною втішальницею. Містер Беркетт мав брата і сестру, вони й узяли на себе цю роль. Старі, однак не настільки, наскільки він сам. Містер Беркетт проплакав усю поминальну службу, і сестра повсякчас подавала йому паперові хустинки. Здавалося, ніби її сумочка наповнена ними по вінця. Аж дивно, як там поміщалося щось інше.

Того вечора ми з мамою замовили піцу з «Домінос». Вона пила вино, а я – «Кул-Ейд», як стимул за те, що добре поводився на похороні. Коли від піци залишився останній шматок, мама спитала, чи була там, на мою думку, присутня місіс Беркетт.

– Ага. Вона сиділа на сходинках, які вели нагору, до того місця, де говорили її друзі й священник.

– Кафедра. А ти міг… – Вона підняла останній шматок, подивилася на нього і поклала назад. А потім глянула на мене. – Ти міг бачити крізь неї?

– Як крізь привида у фільмі? Це ти маєш на увазі?

– Так. Напевно, саме це я й маю на увазі.

– Не-а. Вона була там уся, тільки в нічній сорочці. Я здивувався, коли її побачив, бо вона померла три дні тому. Так довго вони майже ніколи не залишаються.

– А що, просто зникають? – немовби намагаючись укласти це в голові. Я бачив, що мамі не подобається про це говорити, але зрадів, що вона заговорила. Бо мені полегшало.

– Ага.

– Джеймі, що вона там робила?

– Просто сиділа. Раз чи два глянула на свою труну, але в основному дивилася на нього.

– На містера Беркетта. Марті.

– Так. Один раз вона щось сказала, але я не розчув. Дуже скоро після смерті їхні голоси починають стихати, наче музику прикрутили в автомобільному радіо. А через якийсь час ти взагалі перестаєш їх чути.

– А потім вони зникають.

– Так, – кивнув я. У горлі з'явився клубок, тому я допив залишки «Кул-Ейду», щоб його прогнати. – Зникають.

– Допоможи прибрати, – попросила мама. – А потім подивимося серію «Торчвуду», якщо захочеш.

– Ага, круто!

Мені «Торчвуд» не здавався таким уже крутим, але можливість не лягати спати ще годину після мого звичного часу була дуже крута.

– Добре. Тільки внесемо ясність: звичкою це у нас не стане. І спочатку я маю тобі дещо сказати, і це дуже серйозно, тому я хочу, щоб ти уважно послухав. Дуже уважно.

– Гаразд.

Вона опустилася на одне коліно, щоб наші обличчя опинилися приблизно на одному рівні, і взяла мене за плечі, делікатно, але твердо.

– Джеймі, ніколи й нікому не розказуй про те, що бачиш померлих. Ніколи.

– Мені все одно не повірять. Ти ж не вірила.

– Трохи вірила. З того дня в Центральному парку. Пам'ятаєш? – Вона здмухнула гривку. – Ну звісно, ти пам'ятаєш. Як ти міг забути?

– Я пам’ятаю.

Шкода, що не забув.

Мама досі стояла на коліні, дивлячись мені в очі.

– Ось у чому річ. Те, що люди не вірять, – добре. Але одного дня хтось може й повірити. І після цього почнуть говорити щось не те або над тобою нависне справжня небезпека.

– Чому?

– Є такий старий вислів, Джеймі: мертві нічого не скажуть. Але тобі скажуть, так? Мертві чоловіки та жінки говорять з тобою. Ти кажеш, що вони мусять відповідати на запитання і давати правдиві відповіді. Так, наче смерть – це ін’єкція тіопенталу натрію.

Я поняття не мав, що воно таке, і мама напевно прочитала це на моєму обличчі, бо сказала, щоб я не звертав уваги, а краще згадав, що мені розповіла місіс Беркетт, коли я спитав про персні.

– Ті персні були цінні, особливо каблучка. Люди помирають з таємницями, Джеймі, і завжди будуть інші люди, яким ці таємниці треба вивідати. Я не хочу тебе лякати, однак іноді переляк – це єдиний діевий урок.

«Як той чоловік у Центральному парку був уроком про те, що треба обережно їздити в транспортному потоці й надівати шолом, коли сідаеш на велосипед», – подумав я… але вголос не сказав.

– Я про це не буду розповідати, – пообіцяв.

– Ніколи. Тільки мені. Якщо треба буде.

– Добре.

– Чудово. Ми порозумілися.

Вона підвелася, і ми пішли у вітальню дивитися телик. Коли серіал скінчився, я почистив зуби, попісяв і помив руки. Мама підіткнула мені ковдру, поцілувала і сказала те, що й завжди: «Солодких снів, гарного відпочинку, теплого ліжечка й одежинку».

Зазвичай після цих слів я до ранку іі не бачив. Чув дзенькіт скла, коли вона наливала собі другий келих вина (чи третій), потім джаз стихав до ледь чутного, адже вона бралася до читання якогось рукопису. Та тільки, здається, у мам е додаткове чуття, бо того вечора вона повернулась і сіла на мое ліжко. А може, почула, що я плачу, хоч я й намагався тихіше. Бо (це теж іі улюблені слова) краще бути частиною рішення, ніж частиною проблеми.

– Що таке, Джеймі? – спитала вона, гладячи мое волосся. – Ти згадуеш похорон? Чи місіс Беркетт, яка там була?

– Мамо, що зі мною буде, якщо ти помреш? Мене відправлять у дитбудинок?

Бо сто процентів, блін, не до дядька Гаррі.

– Авжеж ні, – мама й далі погладжувала мені волосся. – І це те, що ми називаємо «спірним питанням», Джеймі, бо я не збираюся помирати ще дуже довго. Мені тридцять п’ять років, а це значить, що попереду в мене більш ніж половина життя.

– А якщо в тебе буде те, що в дядька Гаррі, і тобі доведеться жити там, де він? – Моїми щоками текли нестримні сльози. Від того, що вона погладжувала мені лоба, ставало краще, та разом з тим я сильніше плакав, хтозна чому. – Там погано пахне! Сечею!

– Така ймовірність зовсім крихітна. Якщо ти поставиш її поряд з мурахою, то здаватиметься, що мураха завбільшки з Годзіллу.

Від цього порівняння я заусміхався, і одразу полегшало. Тепер, коли я старший, я розумію, що вона або брехала, або сама не знала. Але той ген, який запускае хворобу дядька Гаррі – раннього Альцгеймера, – обійшов її стороною. І слава Богу.

– Я не помру, ти не помреш, і я думаю, цілком може бути так, що ця твоя дивна здібність сама собою зникне, коли ти станеш старшим. То… як, усе добре?

– Добре.

– Більше ніяких сліз, Джеймі. Тільки солодких снів…

– Гарного відпочинку, теплого ліжечка й одежинку, – закінчив я.

– Так-так-так.

Вона поцілувала мене в лоба і вийшла. Залишивши двері прочиненими, як це робила завжди.

Я не хотів їй казати, що сльози в мене потекли не через похорон і не через місіс Беркетт, бо вона не була страшна. Більшість не страшні. Але той велосипедист у Центральному парку налякав мене до дрижаків. Він був страшнючий.

5

Ми були на 86-й вулиці Трансверс, іхали на Вейв-гілл у Бронкс, куди мене запросили на гучне свято з нагоди дня народження моеі подружки з дитячого садочка. («Ось де дитину жахливо балують», – прокоментувала мама.) Подарунок для Лілі я тримав на колінах. Ми обігнули поворот і побачили натовп людей, що зібрався на вулиці. Напевно, там щойно сталася ДТП. Чоловік лежав половиною тіла на проіжджій частині, половиною – на тротуарі, поряд валявся понівечений велосипед. Хтось накрив верхню половину курткою. На нижній половині були чорні велошорти з червоними

смугами по боках, шарнірний наколінник і кросівки, залиті кров'ю. Кров була й на його шкарпетках та ногах. Ми чули виття сирен, що наближалися.

Поряд з ним стояв той самий чоловік у тих самих велосипедках і наколіннику. Волосся в нього було сиве і скривавлене. А обличчя провалилося рівно посередині, мабуть, від удару об бордюр. Ніс був неначе розщеплений на дві половини, і рот так само.

На дорозі зупинялися машини, і мама сказала:

– Заплющ очі.

Звісно, вона дивилася на чоловіка, який лежав на землі.

– Він мертвий! – розплакався я. – Цей дядя мертвий!

Ми зупинилися. Змушені були. Через решту машин попереду нас.

– Ні, – сказала мама. – Він спить, от і все. Таке іноді бувае, коли людина сильно вдариться. З ним усе буде нормально. Так, заплющ очі.

Та я не заплющував. Понівечений велосипедист здійняв руку й помахав мені. Вони знають, що я їх бачу. Знають завжди.

– У нього обличчя розкроене надвое!

Мама ще раз кинула погляд, пересвідчилася, що чоловік накритий до пояса, і сказала:

– Джеймі, не лякай сам себе. Просто заплющ…

– Он він! – показав я. Мій палець тремтів. Усе в мене тремтіло. – Там, стоіть біля себе!

Це її злякало. Я зрозумів з того, як міцно стиснулись її губи. Однією рукою мама з силою натисла на клаксон, а другою – на кнопку, яка опускала вікно. І замахала на машини попереду:

– Проїжджай! – кричала вона. – Давай! Заради Бога, скільки можна на нього витріщатися, це вам що, бляха, кіно?

І вони рушили, всі, крім тієї, яка була безпосередньо перед нашою. Водій тієї саме схилився і фоткав на телефон. Мама рушила і стукнула його бампер. Він показав їй фак. Мама здала назад і виїхала на іншу смугу, щоб об'їхати. Шкода, що я теж не показав йому фак, але я був занадто в істериці.

Мама дивом розминулася з патрульною машиною, що їхала по зустрічній, і якомога швидше помчала на дальній бік парку. Вона майже досягла мети, коли я розстебнув пасок. Мама закричала, щоб я цього не робив, але я все одно розстебнув, опустив вікно, став навколішки на сидіння, вихилився і виблював на борт автівки. Інакше я не міг. Коли ми дісталися західного краю Центрального парку, мама зупинилася і витерла мені обличчя рукавом

блузки. Може, вона потім і вдягала ту блузку ще раз, але якщо й так, то я цього не запам'ятав.

– Господи, Джеймі. Ти блідий, як стіна.

– Я нічого не міг з собою зробити, – сказав я. – Я ще ніколи нікого такого не бачив. У нього кістки стирчали з но-носа… – Тут я знову виригав, але цього разу на дорогу, на машину майже нічого не потрапило. Та й мені вже майже не було чим.

Мама погладила мені шию, ігноруючи водія (може, того чувака, що показував нам середнього пальця), який сердито бібікав і об'їжджав нашу машину.

– Сонечко, тобі це все здалося. Він був накритий.

– Не той, на землі, а той, який стояв поруч з ним. Він помахав мені.

Вона подивилася на мене довгим поглядом, так, наче збиралася щось сказати. Та потім лише застебнула мій пасок.

– Я думаю, ми пропустимо цей день народження. Як тобі таке?

– Добре, – кивнув я. – Все одно Лілі мені не подобається. Вона тишком-нишком щипає мене, коли читають казку.

Ми поїхали додому. Мама спитала, чи зможу я випити чашку какао так, щоб не видати іі назад, і я відповів, що зможу. Ми пили какао разом у вітальні. Подарунок Лілі так і залишився у мене. То була лялечка в костюмі морячки. Коли я подарував іі Лілі наступного тижня, то вона, замість ущипнути мене, поцілувала прямо в рот. Мене потім за це дражнили, а я ніскілечки не заперечував.

Поки ми пили свое какао (собі мама, напевно, долила краплю чогось міцнішого), вона сказала:

– Коли я була вагітна, то пообіцяла собі, що ніколи не брехатиму своій дитині, тому слухай. Так, той чоловік, мабуть, був мертвий. – Вона трохи помовчала. – Ні, він точно був мертвий. Не думаю, що навіть шолом би його врятував, а шолома я на ньому не бачила.

Ні, шолома на велосипедисті не було. Бо якби він був на голові, коли його збили (згодом ми дізналися, що таксі), то чоловік стояв би поруч зі своїм тілом у шоломі. Вони завжди вдягнені в те, що було на них у момент смерті.

– Але, синочку, тобі просто здалося, що ти бачив його обличчя. Ти не міг його бачити. Хтось накрив його курткою. Якась добра людина.

– На ньому була футболка з маяком, – сказав я. А потім згадав ще дещо. Втіха в тому була така собі, однак після такоі подіі, думаю, хапаешся і за соломинку. – Зате він був дуже старий.

– Чому ти таке кажеш? – Мама дивилася на мене якось дивно. Згадуючи ту розмову, я думаю, що саме тоді вона й повірила мені, принаймні трохи.

– У нього волосся було сиве. Там, де не залите кров’ю.

Я знову розплакався. Мама обійняла мене, заходилася колисати, і я заснув у її обіймах. Я вам так скажу: коли думаєш про різну страшну фігню, нема нікого кращого за маму поруч.

Ми виписували газету «Таймс». Зазвичай мама «їла» її за столом у халаті, поки ми снідали, але вранці наступного дня після чоловіка в Центральному парку вона читала якийсь свій рукопис. Після сніданку вона сказала, щоб я вдягнувся, можемо покататися на круїзному кораблику, – тому це була субота. Пам’ятаю, подумав, що це перший вихідний після смерті чоловіка з Центрального парку. І це знову повернуло відчуття реальності тієї події.

Я зробив так, як мама сказала, тільки спершу, поки вона милася в душі, зайшов у її спальню. Газета лежала на ліжку, розгорнута на сторінці, де пишуть про тих мертвих, які досить знамениті для «Таймс». Фото чоловіка з Центрального парку надрукували. Його звали Роберт Гаррісон. У свої чотири роки я вже вмів читати на рівні третього класу, мама дуже цим пишалася, і в заголовку статті важких слів не було, тому я його прочитав (і більш нічого): «ПРЕЗИДЕНТ ФОНДУ “МАЯК” ЗАГИНУВ У ДТП».

Згодом я бачив іще кількох мерців – той вислів про «посеред життя ми в смерті»[2 - Media vita in morte sumus (лат.) – перший рядок григоріанського хоралу.] істинніший, ніж думають люди, – і часом я щось казав мамі, але переважно мовчав, бо розумів, що це її засмучує. Тільки після того, як померла місіс Беркетт і мама знайшла в шафі її персні, ми знову по-справжньому про це заговорили.

Того вечора, коли вона вийшла з моєї кімнати, я думав, що не засну, а якщо й засну, то насниться мені чоловік з Центрального парку з розкроєним обличчям і кістками, що стирчать з носа, або привидиться мама одночасно в труні й на сходинках до кафедри, там, де тільки я зможу її побачити. Але наскільки пригадую, мені взагалі нічого не снилося. На ранок я прокинувся з хорошим самопочуттям, і мама добре почувалася, і ми дуркували, і вона почепила мою індичку на холодильник, а потім вліпила на неї нафарбованими губами великого цьомчика, від чого я захихотів, і відвела мене до школи, і місіс Тейт розказувала про динозаврів, і життя тривало два роки, хороше життя, як зазвичай воно і є. Тривало, доки не розсипалося на друзки.

6

Коли мама зрозуміла, як усе погано, я почув, що вона говорить з Енн Стейлі, подругою-редакторкою, про дядька Гаррі по телефону. Мама сказала:

– Він слабував на голову ще до того, як став слабим. Тепер я це розумію.

У шість років я б і гадки не мав, про що вона. Але на той час мені вже було вісім, скоро мало виповнитися дев’ять, і принаймні частково я розумів. Мама мала на увазі той капець, у який вляпався її брат – і

втягнув її – ще до того, як ранній Альцгеймер, мов нічний злодій, викрав його розум.

Я з нею, звісно, погоджувався; вона була моєю мамою, і ми з нею були вдвох проти цілого світу, команда з двох. Я ненавидів дядька Гаррі за ту біду, в яку ми потрапили. І тільки згодом, коли мені було дванадцять чи, може, навіть чотирнадцять, я усвідомив, що моя мати теж частково була винна. Можна було вибратися, поки ще був час, і вона могла це зробити, однак не зробила. Як і дядько Гаррі, який заснував літературну агенцію Конкліна, вона багато знала про книжки, але недостатньо – про гроші.

Вона навіть мала два попередження. Перше – від своєї подруги, Ліз Даттон. Ліз працювала детективкою в поліції Нью-Йорка і була великою шанувальницею серії Ріджиса Томаса про Роаноук. Мама познайомилася з нею на вечірці-презентації одного з цих романів, і вони знайшли спільну мову. Що виявилося не надто добрим поворотом. До цього я ще дійду, але поки що просто скажу, що Ліз сказала мамі: Фонд Маккензі неправдоподібно ідеальний. Це могло бути приблизно в той час, коли померла місіс Беркетт, я не впевнений, але знаю, що до осені 2008 року, коли економіка накрилася мідним тазом. А разом з нею – і наша частка її.

Колись дядько Гаррі грав у ракетбол у якомусь елітному клубі біля Пірсу-90, де причалюють великі судна. Один з тих друзів, з якими він грав, був бродвейським продюсером. Він і розповів дядькові про Фонд Маккензі. Друг назвав його ліцензією на рубання бабла, і дядько Гаррі сприйняв його слова за щиру правду. Та й чому б не сприйняти? Друг спродюсував мільйон мюзиклів, які йшли на Бродвеї мільйон років, та й по всій країні теж, і роялті просто лилися потоком. (Син літературної агентки, я точно знав, що таке роялті.)

Дядько Гаррі порозпитував, поговорив з якимось великим цабе, яке працювало в тому Фонді (хоча не з самим Джеймсом Маккензі, бо дядько Гаррі в цілому був лише маленьким цабе), і вклав купу грошей. Дохід був такий шикарний, що він вклав ще. А потім ще. Коли в нього почався Альцгеймер – і дуже швидко пішло погіршення, – мама перебрала на себе керування всіма фінансами. І не тільки не забрала все з Фонду Маккензі, а й вклала в нього ще більше грошей.

Монті Грішем, юрист, який тоді допомагав з контрактами, не лише радив їй не вкладати більше, а й сказав забирати все, поки ще можна. Це було те друге попередження, яке вона отримала невдовзі після того, як очолила агенцію Конкліна. Також він сказав: коли щось здається неправдоподібно хорошим, то, мабуть, так воно і є.

Я розповідаю вам усе, що сам дізнавався по крихтах і дрібках – як та підслухана розмова між мамою та її подругою-редакторкою. Я певен, ви це розумієте, і певен, вам не треба розказувати, що Фонд Маккензі був насправді великою жирною пірамідою. Працювало все так: Маккензі та його весела ватага злодіїв приймали мегамільйони від населення, виплачували великі відсотки, а більшість інвестиційного бабла привласнювали. На плаву все тримали, заманюючи нових інвесторів, переконуючи кожного, який він особливий, бо лише нечисленні обрані долучені до Фонду. Нечисленними обраними, як виявилося, були тисячі: від бродвейських продюсерів до багатих удів, які ледь не за ніч перестали бути багатими.

Така піраміда залежить від того, що інвестори мають бути задоволені прибутками й не тільки не забирати з Фонду початкові інвестиції, а й докладати ще. Якийсь час схема працювала добре, та 2008 року, коли економіка обвалилася, майже всі учасники Фонду зажадали свої гроші назад, а грошей на місці не виявилося. Маккензі був дрібним спекулянтом порівняно з Мейдоффом, королем фінансових пірамід, але він влаштував старому Берну непогану конкуренцію: прийняв понад двадцять мільярдів доларів, а на рахунках Фонду залишалося мізерних п'ятнадцять мільйонів. Він сів у тюрму, що дало людям сатисфакцію, але, як іноді казала мама, «запеклість – не харчі, а помста не сплачує рахунків».

– Усе гаразд, усе гаразд, – казала вона мені, коли новини про Маккензі пішли по всіх телеканалах і в «Таймс». – Не переживай, Джеймі.

Однак темні кола під її очима свідчили про те, що сама вона сильно переживала, і на це в неї було багацько підстав.

Ось про що я дізнався згодом: усі активи, до яких мама тоді мала доступ, зводилися приблизно до двохсот тисяч, і це включно з її та моїм страховими полісами. А яка фінансова відповідальність на ній висіла, вам краще не знати. Просто згадайте, що наша квартира була на Парк-авеню, офіс агенції розташовувався на Медісон-авеню, а заклад, де доглядали за неповносправними, в якому жив дядько Гаррі («Якщо це можна назвати життям», – так і чую материн голос), був у Паунд-Ридж, а це приблизно так само дорого, як звучить.

Перше, що зробила мама, – закрила офіс на Медісон. Після того вона працювала з дому, з Палацу-на-Парк, принаймні якийсь час. Частину орендної плати вона покрила авансом, перевівши в готівку ті страхові поліси, про які я згадував, зокрема й братів, але цього могло вистачити на вісім-десять місяців, не більше. Здала в оренду квартиру дядька Гаррі в Спіонку. Продала «рендж-ровер» («Джеймі, все одно нам у місті машина ні до чого») і купу перших видань різних книжок, зокрема й «Подивись на свою домівку, янголе» Томаса Вулфа з автографом. Над цим вона плакала і сказала, що й половини справжньої вартості за нього не отримала, бо ринок рідкісних видань також у задниці завдяки купі продавців, яким так само припекло отримати готівку, як і їй. Нашу картину Ендрю Ваета теж довелося продати. І щодня мама проклинала Маккензі за те, що він такий злодюжний грошолюбний бидлячий членососний кривавий ходячий геморой. Часом прокльонів перепадало й дядьку Гаррі: вона казала, що вже до кінця року той поселиться за сміттєвим баком і так йому і треба. Задля справедливості слід додати, що згодом вона шпетила саму себе за те, що не послухалася Ліз і Монті.

– Почуваюся коником-стрибунцем, який бавився все літо замість працювати, – одного вечора сказала вона мені. Здається, в січні чи лютому 2009-го. На той час Ліз іноді залишалася ночувати в нас. Але не тієї ночі. Того разу я чи не вперше помітив пасма сивини в гарному рудому маминому волоссі. А може, я запам'ятав тому, що вона розплакалась і настала моя черга її втішати, хоча я ще був зовсім малим і не вмів як слід цього робити.

Того літа ми переїхали з Палацу-на-Парк у значно тісніше помешкання на Десятій авеню. «Не помийка, – прокоментувала мама, – і ціна нормальна». А

ще: «Не я буду, якщо поіду з міста. Це буде все одно що викинути білий прапор. Я почну втрачати кліентів».

Агенція, звісно, переіхала разом з нами. Офіс розташовувався в тій кімнаті, де могла бути моя спальня, якби становище не було таким гівняно-патовим. Тому моею кімнатою стала комірка, що прилягала до кухні. Там було спекотно влітку і холодно взимку, зате добре пахло. Думаю, раніше там була комора, де зберігалися харчі.

Мама перевела дядька Гаррі в заклад у Бейонні. Про це місце краще розказувати якнайменше. Найкращим у ньому було, мабуть, те, що бідолашний дядько Гаррі все одно не розумів, де він; мочитися в штани він з таким самим успіхом міг і в готелі «Беверлі-Гілтон».

Що ще я пам’ятаю про 2009-й та 2010-й? Мама перестала відвідувати перукарню. Перестала обідати з друзями, а з кліентами агенції обідала тільки в разі крайньої потреби (бо саме вона мала оплачувати чеки). Багато нового одягу не купувала, а коли купувала, то в крамницях зі знижками. І почала пити більше вина. Значно більше. Були такі вечори, коли вони з подругою Ліз – фанаткою Ріджиса Томаса й детективкою, про яку я вам казав, – могли добряче разом насинячитися. Наступного дня мама була червоноока й дратівлива, сновигаючи своїм «офісом» у піжамі. Іноді вона співала: «Знову все гівняно, знов понуре небо сране». У такі дні ходити в школу було полегшенням. У державну, звісно, школу; часи, коли я вчився у приватній, були позаду, завдяки Джеймсові Маккензі.

У всьому тому мороці було й кілька промінчиків світла. Нехай ринок рідкісних видань був у задниці, але люди знову читали звичайні книжки – романи для втечі від дійсності й мотиваційну літературу для самодопомоги, бо визнаймо: у 2009–2010-му багато хто мусив допомагати собі сам. Мама завжди обожнювала детективи, тому постійно розвивала цю частину продукції Конкліна, відколи перебрала справи в дядька Гаррі. У неї було десять чи, може, навіть дванадцять авторів, які писали детективи. Ці хлоп’ята й дівчата не були видатними письменниками, але іхніх п’ятнадцяти відсотків вистачало на те, щоб сплачувати оренду й комунальні в нашому новому помешканні.

Крім того, була ще Джейн Рейнолдс, бібліотекарка з Північної Кароліни. Її рукопис, детектив під назвою «Мертвий червоний», надійшов без попередньої домовленості, й мама була від нього в екстазі. За право публікації влаштували аукціон для видавців. Участь у ньому взяли усі великі видавництва, і зрештою права продали за два мільйони доларів. Триста тисяч від цього щастя були нашими, і моя мати знову почала всміхатися.

– Ми ще довго не зможемо повернутися на Парк-авеню, – сказала вона, – і ще довго будемо вибиратися з тієї ями, яку для нас вирив дядько Гаррі, але все у нас ще може бути добре.

– А я й так не хочу повертатися на Парк-авеню, – сказав я. – Мені тут подобається.

Вона всміхнулась і обійняла мене.

– Ти моя маленька любов. – Трохи відсторонившись, вона уважно мене роздивлялася. – Хоча не така вже й маленька. Знаєш, на що я сподіваюся, синку?

Я похитав головою.

– Що Джейн Рейнолдс писатиме по книжці на рік. І що за «Мертвим червоним» знімуть фільм. Та навіть якщо цього не станеться, у нас е старий добрий Ріджис Томас і його сага про Роаноук. Це діамант у нашій короні.

От тільки «Мертвий червоний» виявився останнім спалахом світла перед великою бурею. Кіно не зняли; видавці, які вибороли книжку, помилилися, як це з ними іноді бувае. Книжка провалилася. Фінансовоі шкоди це нам не завдало, бо гроші вже виплатили, але сталися інші речі, й ті триста штук зникли, мов пилюка на вітрі.

По-перше, мамині зуби мудрості зіпсувалися к чортовій матері, пішло запалення. Їй довелося іх усі висмикувати. Це було погано. А потім дядько Гаррі, проблемний дядько Гаррі, якому ще й п’ятдесяти років не було, перечепився через щось у бейоннському медичному закладі й розбив собі голову. Це було набагато гірше.

Мама звернулася до юриста, який допомагав нам з контрактами на книжки (й за своі труди відкушував чималий шмат оплати послуг нашоі агенціі). Він порекомендував іншого юриста, який спеціалізувався на позовах з приводу відповідальності та халатності. Той юрист сказав, що в нас е всі підстави виграти цю справу в суді. Може, й так, але до зали судових засідань справа дійти не встигла – медичний заклад у Бейонні оголосив себе банкрутом. Єдиний, хто на цьому заробив, – той дорогий спеціальний юрист, який поклав собі на рахунок майже сорок тисяч доларів.

– Ця погодинна оплата – таке свинство, – пожалілася мама одного вечора, коли вони з Ліз Даттон відкоркували другу пляшку вина і вже добряче іі надпили. Ліз посміялася, бо то були не іі сорок тисяч доларів. Мама посміялася, бо вона була під мухою. Я единий не бачив у цьому нічого смішного, бо рахунок виставив не тільки юрист. Над нами нависли й медичні рахунки дядька Гаррі.

А найгірше те, що за маму взялася податкова, через податкову заборгованість дядька Гаррі. Він змушував чекати того іншого дядька, Сема, багато грошенят якого вклав у Фонд Маккензі.

І залишився нам тільки Ріджис Томас.

Діамант у нашій короні.

7

А тепер дивіться.

Осінь 2009-го. Обама – президент, економіка потроху очунює. Але на нас це не дуже позначається. Я в третьому класі, й місіс Пірс викликає мене до дошки розв'язувати задачу з дробами, бо я офігенно добре це вмію. Тобто відсотки я вмів порахувати ще в сім років – дитина літературної агентки, як-не-як. Учні в мене за спиною вовтузяться за партами, бо зараз той дивний невеликий відрізок навчання між Днем подяки та Різдвом. Задача легка, як тепле масло на тості, і я саме її закінчую, коли в двері просовує голову містер Ернандес, помічник директора. Вони з місіс Пірс тихо про щось перемовляються, а потім місіс Пірс просить мене вийти в коридор.

Там чекає моя мати, бліда, як склянка молока. Знежиреного. Моя перша думка – помер дядько Гаррі, в якого тепер сталева пластинка в голові, щоб захищала його марний мозок. Що в певному жахливому сенсі було б насправді добре, бо так скоротилися б витрати. Та коли я запитую, вона відповідає, що з дядьком Гаррі (на той час він живе в третьосортному інтернаті в Піскатавеї – невпинно просувається на захід, наче якийсь довбонутий безмозкий піонер) усе гаразд.

Ще щось спитати я не встигаю – мама тягне мене коридором. Біля жовтого бордюра, де батьки висаджують дітей вранці й забирають удень, припарковано седан «форд» з блимавками на даху. А поряд з ним, у синій парці з написом NYPD[3 - Департамент поліції Нью-Йорка (англ.).] на грудях, стоїть Ліз Даттон.

Мама підганяє мене до машини, але я впираюся і змушую її зупинитися.

– Що таке? – питаю я. – Скажи!

Я не плачу, але сльози підступають. Відколи ми дізналися про Фонд Маккензі, поганих новин було багато, і мені здається, я більше не витримаю, але чую нову порцію. Ріджис Томас помер.

З нашої корони щойно випав діамант.

8

Тут я маю зробити відступ і розказати вам про Ріджиса Томаса. Як казала моя мама, більшість письменників дивні, як какашки, що світяться в темряві, і містер Томас саме таким і був.

Сага про Роаноук – так він це називав – на момент його смерті складалася з восьми книжок, кожна завтовшки з цеглину. «Старий Ріджис завжди щедро сипле, з горою», – одного разу прокоментувала мама. У вісім років я крадькома стягнув з полиці в офісі примірник першої, «Болото смерті в Роаноуку», і прочитав. Без проблем. Читати я вмів так само добре, як і розв'язувати математичні задачі та бачити мертвих (це правда, не вихваляння). До того ж «Болото смерті» – не зовсім «Поминки за Фіннеганом».

Я не кажу, що це було погано написано, не думайте: що-що, а розказувати історії він умів. Там було багато пригод, безліч страшних сцен (особливо в Болоті смерті), пошук закопаних скарбів і велика гаряча купа старого доброго С-Е-К-С-У. З тієї книжки я дізнався про справжнє значення числа 69 більше, ніж мала б знати шестирічна дитина. І дещо інше з'ясував, хоча свідомий зв'язок провів згодом. Це про всі ті ночі, коли у нас залишалася ночувати мамина подруга Ліз.

Я б сказав, що сцена сексу в «Болоті смерті» траплялася раз на кожні п'ятдесят сторінок чи десь так. Була одна й на дереві, під яким повзали голодні алігатори. «П'ятдесят відтінків Роаноука», щоб ви собі розуміли. Коли тільки починався мій пубертат, Ріджис Томас навчив мене дрочити. І якщо без цієї інформації ви могли б обійтися, змиріться.

Ці книжки реально були сагою, в тому плані, що оповідали одну тривалу історію з сонмом персонажів, які переходили з одного тому в інший. Там були дужі чоловіки з білявим волоссям і розсміяними очима, слизькі чоловіки з очицями, що бігали, шляхетні індіанці (які в подальших книжках стали шляхетними корінними американцями) та жінки розкішної вроди з високими пружними грудьми. І всі вони – хороші, погані, пружногруді – постійно хотіли кохатися.

Стрижнем циклу, який змушував читачів купувати наступні книжки (тобто крім дуелей, убивств і сексу), був колосальний секрет зникнення всіх поселенців Роаноука. Чи було це справою рук головного поганця, Джорджа Тредгілла? Чи були ті поселенці мертві? Чи справді Роаноук стояв над стародавнім містом, сповненим предковічної мудрості? Що мав на увазі Мартін Бетанкур, коли сказав «Час – це ключ» перед тим, як упокоївся? Що насправді означало загадкове слово «кроатоан», вирізьблене над частоколом покинутого поселення? Мільйони читачів стікали слиною, бажаючи дізнатися відповіді на ці запитання. Якщо комусь у далекому майбутньому це здається малоймовірним, я вам просто скажу так: пошукайте твори Джудіт Кранц або Гарольда Роббінса. Їхню писанину теж читали мільйони.

Персонажі Ріджиса Томаса були класичною проекцією. Чи, може, сказати б краще, видаванням бажаного за дійсне. Томас був дрібним зморщеним мужичком, чие авторське фото зазвичай фотошопили, щоб його обличчя менше нагадувало жіночу сумочку. До Нью-Йорка він не приїжджав тому, що не міг. Той, хто писав про безстрашних чоловіків, які прокладають собі шлях крізь смертоносні болота, б'ються на дуелях і атлетично займаються сексом під зорями, був холостяком, страждав на агорафобію і жив сам-один. А ще в нього була страшна параноя (так казала моя мати) з приводу його роботи. Ніхто не бачив книжки, доки вона не була дописана. А після того, як перші два томи спіткав такий приголомшливий успіх і вони місяцями очолювали хіт-паради бестселерів, поняття «ніхто» поширилось і на редактора. Письменник наполягав, щоб книжки публікували в тому вигляді, в якому він їх написав, слово в слово, бо це золото.

До письменників, які видають по книжці на рік (Ельдорадо кожного літературного агента), він не належав, зате був надійний – книжка, в назві якої фігурувало слово «Роаноук», з'являлася що два-три роки. Перші чотири вийшли ще за каденції дядька Гаррі, наступні п'ять – під маминим керівництвом. Зокрема й «Діва-примара з Роаноука», яку Томас оголосив своїм передостаннім твором. Остання книжка циклу, пообіцяв він, відповість

на всі запитання, які виникали у відданих читачів ще з часу тих перших вилазок на Болото смерті. Крім того, ця книжка буде найдовшою в циклі, міститиме приблизно сімсот сторінок. (Що дозволить видавцеві накинути зайвий долар-два до ціни покупки.) А коли з Роаноуком та всіма його таємницями буде покінчено, зізнався автор моїй матері під час одного з її візитів до його маетку на півночі штату Нью-Йорк, він має намір розпочати багатотомний цикл, присвячений «Марії Селесті»[4 - «Марія Селеста» – корабель-привид. Судно, покинуте екіпажем і знайдене 4 грудня 1872 року за 400 миль від Гібралтару.].

Усе це здавалося чудесним – доки він не помер за письмовим столом, написавши всього тридцять сторінок свого магнум опусу. Йому заплатили неслабий аванс – три мільйони. Але якби книжки не було, аванс довелося б повертати, разом з нашою часткою. От тільки наша частка вже або зникла, або була зарезервована. І тут, як ви вже могли здогадатися, на сцену мав вийти я.

Окей, на цьому наш відступ закінчено.

9

Коли ми наближалися до патрульної машини без розпізнавальних знаків (я знав, що це, бо не раз бачив її перед нашим будинком зі знаком «ЧЕРГОВИЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ» на торпедо), Ліз привідкрила край куртки, щоб показати порожню кобуру. То був наш внутрішній жарт. «Коли поряд мій син, жодної зброї» – мамине непорушне правило. Ліз завжди показувала мені порожню кобуру, коли вона висіла в неї на плечах, і я безліч разів її бачив на кавовому столику в нашій вітальні. А ще – на тумбочці з того боку ліжка, яким не користувалася мама, і в дев’ять років я вже досить добре розумів, що це означає. У «Болоті смерті в Роаноуку» було кілька парких сцен за участю Лори Гудг’ю та П’юріті Бетанкур, удови Мартіна Бетанкура («п’юріті» – чистота англійською, але це не про неї).

– А що вона тут робить? – спитав я в мами, коли ми підійшли до машини. Ліз була поряд, тому казати таке було неввічливо, навіть відверто грубо, але мене щойно висмикнули з уроку і ще до виходу надвір сказали, що наш талон на харчування анульовано.

– Залазь, чемпіоне, – сказала Ліз. Вона завжди називала мене чемпіоном. – Час не чекає.

– Я не хочу. У нас на обід будуть рибні нагетси.

– Не-а, – мотнула головою Ліз. – Будуть «Вопери»[5 - Фірмовий бургер у мережі ресторанів швидкого харчування «Бургер Кінг».] й картопля фрі. Я пригощаю.

– Сідай, – сказала мама. – Будь ласка, Джеймі.

І я поліз на задне сидіння. На підлозі валялося кілька обгорток від фастфуду з ресторанів «Тако Белл», пахло попкорном з мікрохвильовки. Витав ще й інший запах. Він асоціювався в мене з відвідинами дядька Гаррі в різноманітних інтернатах, та принаймні не було металевих грат, що відділяли передне сидіння від заднього. Я бачив такі в поліцейських серіалах, які дивилася мама (особливо вона полюбляла «Дроти»).

Мама сіла спереду, і Ліз рушила, на першому червоному світлі загальмувавши, щоб увімкнути блимавку на торпедо. Почалося «блим-блим-блим», і навіть без сирени автівки давали нам дорогу, тому ми блискавою домчали до магістралі ФДР.

Мама розвернулася і подивилася на мене між сидіннями таким поглядом, що мені стало страшно. Здавалося, вона у відчаї.

– Джеймі, він може бути у своєму будинку? Тіло напевно забрали в морг чи в бюро ритуальних послуг, але він сам може бути вдома?

Відповісти я міг тільки «не знаю», але я цього не сказав. І взагалі нічого спочатку не сказав. Занадто був приголомшений. І скривджений. А може, навіть злий, точно не пам’ятаю, а от приголомшеність і кривда добре закарбувалися в пам’яті. Вона мені наказала нікому ніколи не розказувати, що бачу мертвих, і я мовчав. А сама розказала. Розпатякала Ліз. Ось чому Ліз приїхала з нею і невдовзі скористається сигналом-блимавкою на торпедо, щоб розігнати транспорт з дороги на Спрейн-Брук-Парквей.

Після довгої мовчанки я спитав:

– Давно вона знає?

Я побачив, як Ліз підморгує мені в дзеркалі заднього огляду таким особливим підморгуванням, яке означає «у нас є таємниця». Мені це не сподобалось. Таємниця мала бути в нас із мамою.

Сягнувши через сидіння, мама вхопила мене за зап’ястя. Рука в неї була холодна.

– Не думай про це, Джеймі. Просто скажи, чи може він там бути.

– Та мабуть. Якщо він там помер.

Мама відпустила мою руку й сказала Ліз їхати швидше, але та похитала головою.

– Невдала ідея. Можемо підчепити поліційний супровід, і вони захочуть дізнатися, куди ми так женемо. А що мені їм казати – що треба побалакати з покійником, доки він не зник?

З того, як Ліз це сказала, я зрозумів, що вона не повірила ані слову з маминої розповіді, а просто їй потурала. І піддражнювала. Та мене це влаштовувало. Що ж до мами, навряд чи їй було діло до того, що думає Ліз. Головне, щоб вона довезла нас до Кротона-на-Гудзоні.

– Тоді якомога швидше.

– Прийнято, Ті-Ті.

Мені не подобалося, що вона так називає маму. Деякі діти в моєму класі так називали потребу сходити в туалет. Але маму це наче й не турбувало. Того дня вона б не відреагувала, навіть якби Ліз назвала іі Бонні Бомбобуферс. Мабуть, навіть не помітила б.

– Хтось уміє берегти таємниці, а хтось – ні, – сказав я. Не зміг промовчати. Тобто, здається, я був сердитий.

– Припини, – попросила мама. – Мені зараз бракувало тільки, щоб ти дувся.

– Я не дуюся, – надуто відрізав я.

Я знав, що вони з Ліз близькі, але ми з нею мали бути ще ближчими. Вона могла б хоч запитати моеі думки про це, перш ніж розпатякати наш найбільший секрет якоісь ночі в ліжку, коли вони з Ліз лежали після того, що Ріджис Томас називав «підійматися драбиною пристрасті».

– Я бачу, що ти засмучений. Можеш позлитися на мене згодом, але зараз ти мені потрібен, синку.

Вона неначе забула, що Ліз поряд, проте я бачив очі Ліз у дзеркалі заднього огляду і розумів, що вона дослухається до кожного слова.

– Добре. – Мамина подруга мене трохи лякала. – Не парся, мам.

Мама прочесала рукою волосся і на довершення смикнула себе за гривку.

– Яка несправедливість. Усе, що з нами сталося… що досі стається… це такий блядський пиздець! – Вона скуйовдила мені волосся. – Ти цього не чув.

– Ні, я це чув, – сказав я, бо досі злився. Хоча вона мала рацію. Пам’ятаете, що я казав про життя ніби в романі Дікенса, тільки з матюками? Знаете, чому люди читають такі книжки? Бо вони страшенно щасливі, що цей пиздець відбувається не з ними.

– Я вже два роки жонглюю рахунками, жодного не залишила несплаченим. Іноді я відсувала вбік маленькі, щоб оплатити великі, а іноді – великі, щоб оплатити купу дрібних. Але електрику нам не відрізали, і голодними ми не сиділи. Правда ж?

– Ага-ага-ага, – я сподівався викликати в неі усмішку. Не вдалося.

– А тепер… – Вона знову смикнула себе за гривку, від чого та геть злиплася. – Тепер пів десятка проблем вилізли одразу, а клята Видиральна податкова служба – головний шакал у зграі. Я тону в борговому морі. Сподівалася, що Ріджис мене врятує. Але сучий син склеів ласти! У п’ятдесят років! Хто вмирає в п’ятдесят дев’ять, якщо не важить сто п’ятдесят кіло і не ширяється?

– Люди, в яких рак? – підказав я.

Мама слізно пирхнула носом і смикнула свою горопашну гривку.

– Спокійно, Ті, – пробурмотіла Ліз. І притулила долоню до маминої шиї, але сумніваюся, що мама це відчула.

– Та книжка могла б нас урятувати. Книжка, ціла книжка, і ніщо, крім книжки. – Вона несамовито реготнула, чим налякала мене ще більше. – Я знаю, що він написав лише кілька розділів, але про це ніхто не знає, бо він ні з ким не спілкувався, крім мого брата, доки Гаррі не захворів, а потім мене. Він не накидав сюжет і не писав нотаток, Джеймі, бо вважав, що це сковує творчий процес. А ще тому, що він цього не потребував. Він завжди чітко бачив перед собою напрямок.

Вона знову взяла мене за зап'ястя і стисла так сильно, що залишилися синці. Я побачив їх згодом, тієї ночі.

– Він може й досі бачити.

10

Ми скористалися драйв-іном у «Бургер Кінгу» Таррітауна, і я отримав обіцяний «Вопер». І шоколадний шейк. Мама не хотіла зупинятися, проте Ліз наполягла.

– Ті, він росте. Йому потрібен хавчик, навіть якщо тобі – ні.

За це вона мені подобалась, і ще за інші речі подобалась, але були й такі речі, які мене напружували. Важливі речі. До цього я ще дійду, доведеться, а поки що скажу так: мое ставлення до Елізабет Даттон, детективки 2-го класу з Департаменту поліції Нью-Йорка, було неоднозначним.

Вона ще дещо сказала перед тим, як ми дісталися Кротона-на-Гудзоні, і я маю про це згадати. Вона просто підтримувала розмову, але згодом (так, знову це слово) цей факт виявився важливим. Ліз сказала, що Гранатомет зрештою скоів убивство.

Чоловік, який сам себе називав Гранатометом, час від часу з'являвся в локальних новинах протягом останніх кількох років, особливо на каналі NY1, який мама дивилася майже щовечора, коли готувала вечерю (а іноді – й поки ми іли, якщо день видався багатим на новини). Гранатометове «царство терору» – спасибі, NY1 – насправді існувало ще до мого народження, він був щось типу міська легенда. Ну знаете, як Слендермен або Людина з гаком. Тільки замість гаку – вибухівка.

– Кого? – спитав я. – Кого він убив?

– Довго нам ще іхати? – спитала мама. Гранатомет іі не цікавив, бо мала власну мороку.

– Хлопця, який мав необережність скористатися однією з небагатьох телефонних будок, що ще лишилися на Мангеттені, – сказала Ліз, ігноруючи мою матір. – Сапери думають, що вона вибухнула тієї ж секунди, коли він зняв трубку з важеля. Два патрони динаміту…

– А нам обов'язково про це говорити? – нетерпеливилась мама. – І чому кожен клятий світлофор – червоний?

– Два динамітні патрони, примотані скотчем під поличкою, на яку люди можуть класти дрібні монети, – незворушно провадила Ліз. – Гранатомет – винахідливий падлючий син, мушу віддати йому належне. Створять нову опергрупу – це вже третю з дев'яносто шостого року, – я спробую пройти конкурс. Я була в попередній, шанси є, можу використати напрацювання.

– Зелений, – сказала мама. – Рушай.

І Ліз рушила.

11

Я доїдав картоплю фрі (холодну, але мені було байдуже), коли ми звернули в маленький тупик, на вулицю, що називалася Коблстоун-Лейн[6 - Брукований провулок (англ.).]. Бруківка на ній, може, й була колись, та тепер поверхню вкривав звичайний гладенький гудрон. Будинок у самому кінці мав назву Коблстоун-Котедж. Великий, кам'яний, з вигадливими різьбленими віконницями й мохом на даху. Так, ви все правильно почули, мохом. Здуріти, правда? Ворота були відчинені. Обабіч них на стовпчиках висіли таблички з того самого сірого каменю, що й будинок. На одній було написано «НЕ ЗАХОДИТИ, МИ ВТОМИЛИСЯ ЗАКОПУВАТИ ТРУПИ». На другій над написом «ОБЕРЕЖНО, ЗЛИЙ ПЕС» скалилася німецька вівчарка.

Ліз пригальмувала і, піднявши брови, спантеличено глянула на мою матір.

– Єдиний труп, який закопав у своєму житті Ріджис, – це його папуга Френсіс, – сказала мама. – Названий на честь Френсіса Дрейка, мандрівника-дослідника. І собаки в нього ніколи не було.

– Алергія, – докинув я з заднього сидіння.

Ліз повела машину до будинку, припаркувалась і вимкнула проблисковий маячок на торпедо.

– Гаражні двері зачинені, машин я не бачу. Хто є в будинку?

– Нікого, – відповіла мама. – Його знайшла хатня робітниця, місіс Квейл. Давіна. Крім неї та садівника на пів ставки тут більше ніхто не працював. Приємна жінка. Вона подзвонила мені одразу ж, як викликала швидку. Слово «швидка» змусило мене спитати, чи впевнена вона, що він мертвий, і вона відповіла, що впевнена, бо перед тим, як влаштуватися на роботу до Ріджиса, вона працювала в будинку для літніх. Та все одно його спочатку

мали забрати в лікарню. Я сказала ій, щоб ішла додому відразу, як тіло заберуть. Вона була приголомшена. Спитала про Френка Вілкокса – це бізнес-менеджер Ріджиса, – і я пообіцяла ій з ним зв'язатися. З часом зв'яжуся, але коли ми востанне розмовляли з Ріджисом, він сказав, що Френк з дружиною в Греції.

– А преса? – спитала Ліз. – Він був автором бестселерів.

– Господи Боже, та не знаю я. – Мама в нестямі роззирнулася, наче очікувала побачити репортерів, які причаїлися в кущах.

– Вони ще, може, й не знають, – заспокоіла Ліз. – Та якщо й знають, якщо почули по сканеру, то спершу рвонуть у поліцію і до медиків. Тіло не тут, тому й сюжет не тут. Запас часу в нас е, заспокойся.

– Мені банкрутство дивиться в очі, у мене брат може ще тридцять років прожити в інтернаті, у мене син, який колись може захотіти в коледж, тому не кажи мені заспокоїтися. Джеймі, ти його бачиш? Ти ж знаеш, який він із себе? Скажи, що бачиш його.

– Я знаю, який він, але я його не бачу.

Мама застогнала і ляснула долонею по своій бідолашній злиплій гривці.

Я пошукав ручку дверей, але от несподіванка – ii не було. Тому я попросив Ліз мене випустити, і вона випустила. Ми всі вийшли з машини.

– Постукай у двері, – порадила Ліз. – Якщо ніхто не відгукнеться, ми обійдемо будинок і підсадимо Джеймі, щоб він зазирнув у вікна.

Це ми зробити могли, бо всі віконниці – з кучерявими різьбленими штукенціями – були відчинені. Мама побігла до вхідних дверей, і ми з Ліз ненадовго залишилися самі.

– Чемпіоне, ти ж не думаеш, що можеш бачити померлих, як малий у тому кіно?

Мені було плювати, вірить вона чи ні, але щось у ii тоні промовляло, що все це – один великий розіграш, і мене це збісило.

– Мама розказала тобі про персні місіс Беркетт?

Ліз пересмикнула плечима.

– Може, пощастило вгадати. А дорогою сюди ти ніяких мертвяків не бачив?

Я сказав «ні», але насправді розрізнити досить важко, якщо з ними не заговориш… чи вони не заговорять з тобою. Одного разу, коли ми з мамою іхали в автобусі, я побачив мертву дівчинку, з порізами на зап'ястях, такими глибокими, що здавалися червоними браслетами, і я не сумнівався, що вона мертва, хоч вона й близько не була така моторошна, як той, у Центральному парку. І того ж таки дня, коли ми виіжджали з міста, я помітив стареньку в рожевому халаті, яка стояла на розі Восьмої авеню. Коли знак змінився на «ЙДІТЬ», вона й далі стояла, роззираючись, наче

туристка. У волоссі в неї були ті штуки, бігуді. Вона могла бути мертвою, а могла бути й живою, яка блукала собі. Мама казала, що дядько Гаррі так робив перед тим, як вона змушена була відправити його в той перший медзаклад. Мама призналася, що коли дядько Гаррі почав блукати, часом – у піжамі, вона облишила надію на те, що колись він одужає.

– Ворожкам постійно щастить зі здогадками, – сказала Ліз. – А е ще старий вислів про поламаний годинник, який двічі на день показуе правильний час.

– То ти думаеш, що мама божевільна, а я ій допомагаю бути божевільною?

Вона розсміялася.

– Це, чемпіоне, називаеться сприянням. Ні, я так не вважаю. Я думаю, що вона засмучена і хапаеться за соломинку. Ти розуміеш, що це значить?

– Ага. Що вона божевільна.

І знову Ліз похитала головою, цього разу – категоричніше.

– Вона переживае великий стрес. Це я повністю розумію. Але різні вигадки ій не допоможуть. Я надіюся, ти це розуміеш.

Повернулася мама.

– Ніхто не відповів. А двері замкнені, я перевірила.

– Гаразд, – сказала Ліз. – Ходімо зазирати у вікна.

Ми обійшли будинок. У вікна ідальні я зазирнути міг, бо вони сягали землі, але для більшості інших був замалий. Щоб я міг стати й подивитися, Ліз склала долоні сходинкою. В будинку я побачив велику вітальню з широким екраном телевізора й багато химерних меблів. Побачив ідальню з таким довжелезним столом, що за ним міг розміститися стартовий склад бейсбольноі команди «Метс», а ще, може, іхні пітчери. Маячня, як на чувака, що терпіти не міг компанію інших людей. Я побачив кімнату, яку мама називала маленькою вітальнею, а в глибині була кухня. Містера Томаса не було в жодній з тих кімнат.

– Може, він нагорі. Я там ніколи не була, але якщо він помер у ліжку… чи у ванній… він може все ще бути…

– Сумніваюся, що він помер на троні, як Елвіс, але підозрюю, що це можливо.

Тут я розсміявся, бо мене завжди смішило, коли унітаз називали троном. Однак миттю вмовкнув, побачивши мамине лице. Справа була серйозна, а вона втрачала надію. Надвір виходили двері кухні. Мама покрутила ручку – було замкнено, як і вхідні двері.

Вона повернулася до Ліз.

– Може, ми…

– Навіть не думай, – сказала Ліз. – Ламати замки ми не будемо, Ті. В мене й так купа проблем у Департаменті, без того, щоб спрацювала сигналізація в будинку віднедавна покійного автора бестселерів і нам довелося пояснювати, що ми тут робимо, коли приїдуть хлопці з «Брінксу» чи «Ей-Ді-Ті»[7 - Brinks, ADT – компанії, що надають послуги безпеки.]. Чи місцеві копи. А до речі, про копів… він помер на самоті, так же? Його знайшла хатня робітниця?

– Так, місіс Квейл. Вона мені зателефонувала, я тобі розказувала…

– Копи захочуть поставити ій кілька запитань. А може, вже ставлять. Вони або судмедексперт. Не знаю, який у них тут в окрузі Вестчестер порядок.

– Бо він знаменитий? Бо думають, що хтось його міг убити?

– Бо така процедура. І так, думаю, тому, що він знаменитий. Головне, щоб, коли вони з'являться, нас тут не було.

Мамині плечі понурилися.

– Нічого, Джеймі? Його не видно?

Я похитав головою.

Зітхнувши, мама глянула на Ліз.

– Може, в гаражі подивимось?

Ліз знизала плечима, мовляв, «це твое свято».

– Джеймі? Ти як думаеш?

Я не уявляв, навіщо містерові Томасу ошиватися в гаражі, але подумав, що теоретично таке могло б бути. Може, в нього була улюблена машина.

– Мабуть, можна. Все одно ми вже тут.

Ми рушили в бік гаража, але раптом я зупинився. Біля осушеного басейну містера Томаса тяглася всипана гравієм доріжка. Уздовж неі росли дерева, але о цій порі року листя майже осипалося, тому мені було видно маленьку зелену споруду. Я показав на неі пальцем.

– А що там?

Мама знову ляснула себе по лобі. Я почав переживати, щоб вона не завдала собі якоісь пухлини мозку.

– Господи, «La Petit Maison dans le Bois»[8 - Будиночок у лісі (франц.).]! Як я могла про нього забути?

– А що воно таке?

– Його кабінет! Там він пише! Якщо він десь і е, то напевно там! Бігом!

Схопивши за руку, вона потягла мене довкола мілкого краю басейну, та коли ми добігли до початку гравійної доріжки, я вперся ногами і зупинився. Але мама продовжувала рух, і якби Ліз не вхопила мене за плече, я, мабуть, зарив би носом.

– Мам? Мам!

Вона розвернулася. На обличчі виразно проступала нетерплячка. Хоча це не зовсім правильне слово. На обличчі читалося, що мама вже на півдорозі до божевілля.

– Бігом! Кажу тобі, якщо він десь і е, то це там!

– Ті, тобі треба заспокоітися, – сказала Ліз. – Ми перевіримо його письменницьку хатину, а потім треба іхати. Я так вважаю.

– Мам!

Але мати не звертала на мене уваги. У неі потекли сльози, хоча вона практично ніколи не плакала. Не плакала навіть тоді, коли дізналася, скільки з неі хоче податкова. Того дня вона просто загупала кулаками об стіл і обізвала іх кровожерними недоносками. А тепер ось розплакалася.

– Якщо хочеш, то ідь. А ми залишимося тут, доки Джеймі не буде певен, що це кінець. Для тебе це, може, розважальна поіздка, потураеш божевільній…

– Це несправедливо!

– …але на кону зараз мое життя…

– Я знаю…

– …і життя Джеймі, і…

– МАМ!

Коли ти – дитина, то один з найбільших (а може, й найбільший) мінусів полягае в тому, що дорослі, коли заводяться через якусь свою дурню, зовсім тебе не слухають.

– МАМО! ЛІЗ! ПОСЛУХАЙТЕ! ЗАМОВКНІТЬ!

Вони замовкли. Подивилися на мене. Так ми й стояли: дві жінки й хлопчик у кофтині з каптуром і написом «Нью-Йорк Метс» біля осушеного басейну одного хмарного листопадового дня.

Я показав на садову доріжку з гравію, яка вела до будиночка в лісі, де містер Томас писав своі книжки про Роаноук.

– Він он там, – сказав я.

Він покрокував до нас, що мене зовсім не здивувало. Більшість із них (не всі, але більшість) якийсь час тягнуться до живих, як метелики на світло. Казати таке жахливо, але іншого порівняння я придумати не можу. Я б зрозумів, що він мертвий, навіть якби не знав цього, – через одяг. У такий прохолодний день на ньому була проста біла футболка, мішкуваті шорти й ті сандалії з перетинками, які мама називала сандаліями Ісуса. Крім того, було ще дещо, дещо химерне: жовтий пасок із пришпиленою до нього блакитною стрічкою.

Ліз щось казала моїй матері про те, що там нікого нема, я просто вигадую, але я на це не зважав. Я вивільнив свою руку з маминої й пішов назустріч містерові Томасу. Він зупинився.

– Здрастуйте, містере Томас, – привітався я. – Мене звати Джеймі Конклін. Я Тіін син. Ми з вами не знайомі.

– Ой, та ну, – сказала Ліз у мене за спиною.

– Тихо, – попросила мама. Але дрібка скептицизму Ліз, мабуть, просочилася і в неї, бо вона спитала, чи певен я, що містер Томас справді там.

Це я теж проігнорував. Мені було цікаво, що то за пасок на ньому. Був на ньому, коли він помер.

– Я сидів за столом, – сказав він. – Коли я пишу, то завжди підперізуюся цим паском. Це мій талісман на удачу.

– А блакитна стрічка навіщо?

– Районний конкурс з орфографії, на якому я переміг у шостому класі. Знав, як пишуться слова, краще за дітей з двадцяти інших шкіл. На рівні штату я програв, але за регіональний мені дали цю стрічечку. Мама зробила пасок і прикріпила стрічку до нього.

На мою думку, носити таке було дивацькою примхою, бо ж містер Томас у шостому класі вчився, напевно, мільярд років тому, але він це розказував, аніскілечки не соромлячись і не ніяковіючи. Деякі мерці мають почуття любові – пам’ятаєте, я розповідав, як місіс Беркетт поцілувала містера Беркетта в щоку? – і ненависть можуть відчувати (про це я ще дізнаюся, на все свій час), але більшість інших почуттів неначе вивітрюються з них після смерті. Навіть іхня любов ніколи не здавалася мені достатньо міцною. Мені б не хотілося вам це казати, але ненависть зберігае силу й тривае довше. Я думаю, люди бачать привидів (а це не те саме, що мерці) тому, що привиди сповнені ненависті. Люди бояться привидів тому, що вони справді страшні.

Я повернувся до мами й Ліз.

– Мамо, ти знала, що містер Томас, коли пише, підперізуеться широким паском?

Її очі округлилися.

– Він про це згадував в інтерв’ю журналу «Салон» п’ять-шість років тому. На ньому зараз цей пояс?

– Ага. До нього прикріплена блакитна стрічка. Це з…

– Конкурсу на знання орфографії, в якому він переміг! У тому інтерв’ю він ще з неї сміявся і назвав «моєю безглуздою кривляниною».

– Може, й так, – погодився містер Томас. – Але більшість письменників займаються безглуздою кривляниною і піддаються забобонам. Ми в цьому як бейсболісти, Джиммі. А хто буде сперечатися з дев’ятьма поспіль бестселерами «Нью-Йорк Таймс»?

– Я Джеймі, – виправив я.

Ліз промовила:

– Ті, це ти чемпіону розповіла про те інтерв’ю. Точно ти. Або він сам прочитав. Він у тебе збіса добре читає. Він знав, от і все, тому…

– Тихо, – люто шикнула на неї мама. І Ліз підняла руки вгору, немов казала: здаюся.

Мама ступила крок і стала збоку від мене, вдивляючись у доріжку, всипану гравієм, на якій нікого не було (принаймні такий вигляд це мало для неї). А містер Томас стояв буквально перед нею, запхавши руки в кишені шортів. Вони були широкі, тому я сподівався, що він не відтягуватиме кишені донизу, бо мені здалося, що трусів на ньому немає.

– Скажи йому те, що я сказала тобі йому сказати!

Мама хотіла, щоб я сказав от що: він має нам допомогти, інакше тонка фінансова крига, по якій ми ходимо вже рік чи більше, провалиться під нами, і ми втопимося в океані боргів. А ще – що агенція вже втрачає кліентів, бо деякі письменники дізналися про наші проблеми і що ми можемо вимушено закритися. Щури, які біжать з корабля, – от як вона їх назвала одного вечора, коли Ліз не було, а келих вина був уже четвертий.

Але всією цією бла-балаканиною я не парився. Мерці мусять відповідати на твої запитання – принаймні доки не зникнуть, – і мусять казати правду. Тому я просто перейшов до головного.

– Мама хоче знати, про що «Секрет Роаноука». Їй треба знати весь сюжет. Вам відомий весь сюжет повністю, містере Томас?

– Звичайно. – Він запхав руки ще глибше в кишені шортів, і мені стало видно тонку смужку волосся, що збігала вниз його животом від пупа. Я не хотів цього бачити, але побачив. – Перш ніж написати хоч щось, я завжди знаю все.

– І все тримаєте в голові?

– Доводиться. Інакше хтось може поцупити. Викласти в інтернет. Заспойлити сюрприз.

Якби він був живий, це прозвучало б як параноя. А мертвий він просто констатував факт, або те, що фактом вважав. І слухайте, мені здалося, що певною мірою він має рацію. Комп'ютерні тролі постійно розтріпували якісь таємниці в інтернеті, від нудної фігні типу секретів політиків до речей по-справжньому важливих. Як, наприклад, сюжет фінальної серії нового сезону «Межі»[9 - «Межа» («The Fringe») – американський науково-фантастичний містичний серіал.].

Ліз відійшла від нас із мамою, сіла на лавку біля басейну, поклала ногу на ногу й закурила. Вона явно вирішила дозволити психам вільно командувати психушкою. І мене це влаштовувало. У Ліз були свої переваги, але того ранку вона заважала.

– Мама хоче, щоб ви мені все розповіли, – сказав я містерові Томасу. – Я перекажу їй, і вона напише останню книжку про Роаноук. А всім скаже, що перед смертю ви майже все їй надіслали, разом із вказівками про те, як закінчити останні кілька розділів.

Живий, він би заволав, почувши, що хтось закінчить його книжку; робота була найважливішим у його житті, він дуже ревниво до неї ставився. Але тепер те, що від нього залишилося, лежало десь на столі в патологоанатома, в захисних шортах і жовтому паску, яким він був підперезаний, коли писав останні кілька речень. А та версія письменника, яка стояла переді мною, більше не відчувала ані ревнощів, ані бажання одноосібно володіти своїми секретами.

– А вона зможе? – от і все, що спитав він.

Дорогою до Коблстоун-Котеджу мама запевнила мене (та Ліз), що вона справді на таке здатна. Ріджис Томас наполягав, щоб жоден редактор не вимазав жодного його дорогоцінного слова. Але насправді мама спокійно роками редагувала його книжки, просто йому про це не казала – ще відтоді, як дядько Гаррі був при своєму розумі й керував бізнесом. Деякі правки були доволі значними, але він так і не дізнався про них… чи принаймні нічого не сказав. Якщо хтось у цьому світі й зміг би наслідувати стиль містера Томаса, то це моя мати. Але проблема була не в стилі. Вона була в сюжеті.

– Зможе, – коротко відповів я, бо це було простіше, ніж усе це йому переказувати.

– А хто та друга жінка? – спитав містер Томас, тицьнувши пальцем у Ліз.

– Мамина подруга. Ліз Даттон.

Ліз на секунду підвела на мене погляд, а потім закурила нову сигарету.

– Вони з твоєю матір'ю трахаються? – поцікавився містер Томас.

– Напевно, так.

– Я так і подумав. Це видно з того, як вони дивляться одна на одну.

– Що він сказав? – стривожилася мама.

– Спитав, чи ви з Ліз близькі подруги, – викрутився я. Трохи тупо, але більше нічого путнього не придумалося.

– То ви поділитеся з нами «Секретом Роаноука»? – спитав я в містера Томаса. – Я про всю книжку, а не лише сам секрет.

– Так.

– Він погодився, – передав я мамі, і вона витягла з сумочки не лише телефон, а й маленький диктофон. Щоб не пропустити жодного слова.

– Скажи, хай розповідає якомога детальніше.

– Мама каже, щоб ви…

– Я чув, – перебив містер Томас. – Я мертвий, а не глухий.

Його шорти сповзли небезпечно низько.

– Круто, – кивнув я. – Слухайте, містере Томас, може, ви б підтягнули шорти? Щоб ваш пісюн не застудився.

Він підтягнув, і тепер шорти висіли на кістлявих стегнах.

– А що, надворі холодно? Я й не відчуваю. – А тоді, не міняючи тону: – Тія старіє, це помітно, Джиммі.

Я вже не став йому нагадувати, що мене звати Джеймі. Просто подивився на матір. Господи Боже, і справді, вона постаріла. Точніше, почала старіти, та все ж. Коли це сталося?

– Розкажіть нам сюжет, – попросив я. – І почніть спочатку.

– А звідки ж іще? – сказав містер Томас.

13

На все про все пішло загалом півтори години, і на той час, коли ми закінчили, я був геть знесилений, і, думаю, мама теж. А містер Томас у кінці мав точнісінько такий самий вигляд, як і на початку: стояв на місці в своєму чомусь тоскному паску, який спадав на його мішкувате черевце й шорти з низькою посадкою. Ліз припаркувала автівку між стовпами воріт, не вимикаючи блимавку на торпедо, і це, мабуть, було добре придумано, бо новина про смерть містера Томаса вже почала поширюватись, і до будинку стікалися люди, щоб клацнути фото Коблстоун-Котеджу. Один раз вона підійшла, щоб спитати, чи довго ми ще, але мама від неї відмахнулася,

сказала, хай проінспектує територію абощо. Та переважно Ліз трималася на віддалі.

Для нас та розмова була не лише втомливою, а й стресовою, бо від книжки містера Томаса залежало наше майбутнє. Велика несправедливість – у свої дев'ять років нести тягар такої відповідальності. Але вибору я не мав. Довелося повторювати все, що містер Томас казав мамі – тобто маминим пристроям для запису, – а сказати містерові Томасу було що. Коли стверджував, що все тримає в голові, він не триндів. А мама весь час розпитувала, здебільшого задля прояснення. Містер Томас, здавалося, не заперечував (взагалі-то йому було до всього байдуже), але мамине випитування вже мене добивало нафіг. А ще в роті утворилася пустеля. Коли Ліз принесла мені залишки своєї коли з «Бургер Кінга», я проковтнув ті жалюгідні кілька крапель і обійняв її.

– Дякую, – я простягнув порожній паперовий стаканчик. – Мені це було потрібно.

– Прошу-прошу. – Ліз більше не здавалася знудженою. Тепер вона дивилася задумливо. Містера Томаса вона не бачила, і навряд чи до кінця повірила, що він там є, але розуміла: щось таки діється, бо чула, як дев'ятирічний хлопчик видає складний сюжет, у якому пів десятка головних персонажів і щонайменше два десятки другорядних. А, і ще секс утрьох (під дією трави, цибулинної очеретянки, яку люб'язно постачав один корінний американець з народу нотовей). Тими трьома були Джордж Тредгілл, П'юріті Бетанкур і Лора Гудг'ю. Яка в результаті залетіла. Бідолашна Лора, вічно з нею якась фігня трапляється.

Наприкінці стислого викладу від містера Томаса великий секрет перестав бути секретом, і то була цукерочка. Але я вам не розкажу. Прочитайте книжку й самі дізнаєтеся. Тобто якщо ви ще не читали.

– А зараз я скажу тобі останнє речення, – містер Томас видавався свіженьким, як огірок… хоча навряд чи слово «свіженький» можна застосувати до мерця. А от голос у нього почав стихати. На дещицю, та все ж. – Бо я завжди записую його першим. Це маяк, до якого я веслую.

– Зараз буде останнє речення, – попередив я маму.

– Слава Богу, – сказала вона.

Містер Томас здійняв указівний палець, мов актор у давні часи, готовий виголосити свій важливий монолог.

– «Того дня червоне сонце здійнялося над покинутим поселенням, і вирізьблене слово, яке бентежило не одне покоління місцевих, засвітилося, неначе віньетоване кров'ю: КРОАТОАН». Скажи їй, що «кроатоан» має бути великими літерами, Джиммі.

Я їй переказав (хоч і не знав достеменно, що значить «віньетований кров'ю»), а потім спитав у містера Томаса, чи це вже все. І щойно він відповів «так», я почув коротке виття сирени, що долинуло з-перед будинку – два ухкання і мекання.

– Господи, – промовила Ліз, але без паніки, радше таким тоном, наче вона цього очікувала. – Приїхали.

Жетон у неї був причеплений до пояса, тому вона розщібнула парку, щоб його було видно. А потім пішла до вхідних дверей і повернулася з двома копами. На них теж були парки, з нашивками «Поліція округу Вестчестер».

– Атас, лягаві, – сказав містер Томас, чого я зовсім не зрозумів. А згодом, коли спитав у мами, вона відповіла, що то жаргон з давніших часів, з 1950-х.

– Це міс Конклін, – представила її Ліз. – Моя подруга, і також вона була агенткою містера Томаса. Попросила мене підкинути її сюди, бо переживала, щоб усе майно не розтягли на сувеніри.

– Чи рукописи, – додала моя мати. Маленький диктофон вже надійно лежав у неї в сумці, а телефон – у задній кишені джинсів. – Особливо один, останню книжку з циклу романів, яку писав містер Томас.

Ліз промовисто зиркнула на неї – «годі, пригальмуй», – але мама не замовкала.

– Він щойно її дописав, і мільйони людей хочуть її прочитати. Я подумала, що мій обов’язок гарантувати їм таку можливість.

Судячи з вигляду, копам це було не дуже цікаво. Вони приїхали подивитися на кімнату, в якій помер містер Томас. А ще перевірити, чи в людей, яких помітили на території маетку, є вагомі підстави тут перебувати.

– Здається, він помер у себе в кабінеті, – мама показала на «La Petite Maison».

– Угу, – кивнув один з копів. – І ми таке чули. Перевіримо. – Йому довелося схилитися і впертися долонями в коліна, щоб наші очі опинилися на одному рівні, бо я тоді був досить-таки дрібним. – Синку, тебе як звати?

– Джеймс Конклін. – Я виразно подивився на містера Томаса. – Джеймі. А це моя мама.

Я взяв її за руку.

– Прогулюєш сьогодні, Джеймі?

Перш ніж я встиг відповісти, вклинилась мама – гладенько, як по шовку ковзнула.

– Я зазвичай забираю його зі школи, але сьогодні боялася, що не встигну повернутися до закінчення уроків, тому ми заїхали раніше. Правда, Ліз?

– Підтверджую, – кивнула Ліз. – Офіцери, ми не ходили в кабінет, тому я не можу вам сказати, замкнено там чи ні.

– Хатня робітниця залишила його відчиненим, з тілом усередині, – озвався той, що говорив зі мною. – Але вона дала мені ключі, ми швиденько оглянемо там усе й замкнемо.

– Можеш ім сказати, що це не вбивство, – запропонував містер Томас. – У мене стався інфаркт. Біль був пекельний.

Нічого такого я ім казати не збирався. Якщо тобі дев’ять, ти не обов’язково дурень.

– А ключі від воріт у вас теж е? – до Ліз повернувся її професійний тон. – Бо коли ми приїхали, вони були відчинені.

– Ключ е, замкнемо, коли будемо виїжджати, – відповів другий коп. – Ви молодець, що поставили там машину, детективко.

Ліз розвела руки: мовляв, це звичайна річ.

– Якщо запитань до нас більше нема, ми не будемо вам заважати.

Той коп, що говорив зі мною, сказав:

– Нам треба знати, який із себе той цінний рукопис, щоб гарантувати його безпеку.

Цю подачу моя мати могла відбити.

– Оригінал він надіслав мені якраз минулого тижня. На флешці. Навряд чи е інший примірник. Він був параноіком.

– Так, був, – підтвердив містер Томас. Його шорти знов опустилися занадто низько.

– Добре, що ви були тут, наглянули, – сказав другий коп. Вони з напарником поручкалися не тільки з мамою та Ліз, а й зі мною. А потім пішли гравійною доріжкою до зеленого будиночка, в якому помер містер Томас. Згодом я дізнався, що чимало письменників помирають за своїми столами. Небезпечна професія, мабуть.

– Ходімо, чемпіоне. – Ліз спробувала взяти мене за руку, але я не дався.

– Ідіть постійте хвилину біля басейну, – попросив я. – Обидві.

– Навіщо? – спитала мама.

Я подивився на свою матір так, як, мабуть, ще ніколи не дивився – мов на дурну. Але тоді я справді вважав її дурною. Їх обох такими вважав. Дурними хамками.

– Бо ти отримала те, що хотіла, а мені треба подякувати.

– О Боже! – Мама знову ляснула себе долонею по лобі. – Чим я тільки думала? Дякую, Ріджисе. Дуже-дуже.

Мама скеровувала свою подяку до клумби, тому я взяв ii за руку і розвернув.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=67239446&lfrom=196351992) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Сноски

1

Нема за що (icп.). – Тут і далі прим. перекл.

2

Media vita in morte sumus (лат.) – перший рядок григоріанського хоралу.

3

Департамент поліції Нью-Йорка (англ.).

4

«Марія Селеста» – корабель-привид. Судно, покинуте екіпажем і знайдене 4 грудня 1872 року за 400 миль від Гібралтару.

5

Фірмовий бургер у мережі ресторанів швидкого харчування «Бургер Кінг».

6

Брукований провулок (англ.).

7

Brinks, ADT – компанії, що надають послуги безпеки.

8

Будиночок у лісі (франц.).

9

«Межа» («The Fringe») – американський науково-фантастичний містичний серіал.